

ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З КОГНІТИВНИМИ ПОРУШЕННЯМИ В УМОВАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ

Ксенія БУЖИНЕЦЬКА, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна; e-mail: buzhinetskaya@gmail.com; ORCID ID: 0000-0001-5587-3376

У статті розглянуто проблему оцінювання учнів із порушеннями когнітивного розвитку (ПКР) в умовах компетентісного підходу, основні принципи якого окреслено в концепції Нової української школи. Описано ключові критерії навчальних досягнень школярів із ПКР. Метою статті є розкриття питання психологічної готовності учнів з порушеннями когнітивного розвитку до навчання в школі та основні критерії їх навчальних досягнень в умовах компетентісного підходу. Для досягнення поставленої мети та розкриття тематики були використані методи пошуку, аналізу, систематизації й узагальнення досліджуваного матеріалу.

До основних принципів компетентісного підходу в освіті дітей з особливими потребами, визначених у концепції Нової української школи, відносяться наступні: освіта для життя, успішна соціалізація в суспільстві та особистісному розвитку на основі засвоєння учнями соціально значущих умінь (компетенцій); оцінювання для надання можливостей учневі самостійно планувати свої освітні результати й удосконалювати їх у процесі самооцінювання; різні форми організації діяльності учнів на основі власної мотивації та відповідальності за результат; матрична система управління, делегування повноважень, залучення батьків, учнів і людей із зовнішнього оточення до управління освітою та оцінювання діяльності тощо.

Визначено, що оцінювання навчальних досягнень учнів має базуватися на оцінці компонентів навчальної діяльності: змістовому, операційно-організаційному, емоційно-мотиваційному і, відповідно, передбачати оцінювання в межах можливостей засвоєння учнями програмового матеріалу, зумовлених особливостями їх психічного розвитку та оцінювання якісних характеристик навчальних досягнень тощо. Обґрунтовано основні показники оцінювання соціально-емоційного, когнітивного, фізичного розвитку та складових розвитку мовлення (читання, письмо, усне мовлення) учнів з когнітивними порушеннями. Описано структуру психолого-педагогічної характеристики школярів з ПКР та наведено приклад її оформлення.

Ключові слова: компетентісний підхід, Нова українська школа, діти з когнітивними порушеннями, оцінювання навчальних досягнень.

Kseniia Buzhinetska, Mykola Yarmachenko Institute of Special Education and Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Main criteria for evaluation of learning achievements of students with cognitive disorders in the conditions of competence approach

© Бужинецька К., 2021

The article deals with the problem of assessment of students with cognitive impairment in a competent manner, the main principles of which are outlined in the concept of the New Ukrainian School. The key criteria of learning achievement of students with cognitive impairment are described. The goal of the article is the question to reveal psychological preparedness of students with cognitive impairment to study at school and the main criteria of their academic achievement in a competent manner. Methods of search, analysis, systematization and generalization of the researched material were used to achieve the set goal and to reveal the subject.

Based on the principles of the competence approach of education children with special needs is defining in the concept of the New Ukrainian School are the following: education for life, successful socialization in society and personal development based on learning by students of socially significant skills (competencies); assessment to provide opportunities to a student to plan their learning achievement independently and to improve them in the process of self-assessment; various forms of organization of pupils' activities on the basis of their own motivation and responsibility for the result; matrix management system, delegation of authority, involvement of parents, students and people from outside in the administration of education and evaluation the result etc.

It is reasoned that the evaluation of result of learning achievement of students should be based on the assessment of the components of educational activity: content, operational-organized, emotional-motivational and to provide evaluation within the limits of opportunities to students to acquire program material due to peculiarities of their mental development and evaluation of their qualitative characteristics etc. The basic indicators of assessment of social-emotional, cognitive, physical development and components of speech development (reading, writing, oral speech) of students with cognitive impairment are substantiated. The structure of psychological and pedagogical characteristics of students with cognitive impairment is described and the example of design is given.

Keywords: competency approach, New Ukrainian School, children with cognitive impairment, evaluation of educational achievement.

Актуальність дослідження. Виклики сьогодення зумовили розроблення концептуальних положень Нової української школи (НУШ), що передбачають необхідність гуманізації навчання, особистісного й компетентісного підходу, спрямування на розвиток здібностей усіх учнів, зокрема й з особливими освітніми потребами, взаємозв'язок яких має забезпечити психологічний комфорт і сприяти особистісному розвитку дітей.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Одним із ключових завдань Нової української школи є повноцінне включення учня/учениці з особливими освітніми потребами в навчальну діяльність, що потребує адаптації освітнього простору для таких дітей: диференціації навчання, розроблення індивідуального навчального плану тощо. При цьому чільне місце посідає оцінювання навчальних досягнень, яке має бути безпосередньо пов'язане з реальними навчальними результатами дитини та її індивідуальними особливостями розвитку. Освітній процес має забезпечити різнобічний розвиток особистості школяра, формування загальнокультурних і морально-етичних цінностей, ключових і предметних компетентностей, необхідних життєвих і соціальних навичок, що дасть змогу ефективно взаємодіяти в демократичному суспільстві. Тобто в навчанні учнів з особливими освітніми потребами важливим стає не наявність у дитини внутрішньої організації знань, а здатність застосовувати компетентності в навчанні та житті [1, 2].

До основних принципів компетентнісного підходу в освіті дітей з особливими потребами, визначених у концепції НУШ, відносять: освіта для життя, успішна соціалізація в суспільстві, особистісний розвиток на основі засвоєння учнями соціально значущих умінь (компетенцій); оцінювання для надання можливостей школяреві самостійно планувати свої освітні результати й удосконалювати їх у процесі самооцінювання; різні форми організації діяльності учнів на основі власної мотивації та відповідальності за результат; матрична система управління, делегування повноважень, залучення батьків, учнів і людей із зовнішнього оточення до управління освітою та оцінювання діяльності тощо [1, 2].

Однак, у контексті цієї проблеми залишається лише частково вирішеним питання оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами, що обумовлено створенням нових освітніх стандартів та необхідністю зміни загальних підходів до розробки системи оцінювання відповідно до сучасних цілей освіти.

В освітньому науковому дискурсі завжди різнилися погляди на оцінювання навчальних досягнень учнів у підґрунті різних систем: А. Дістервег, Я. Коменський, І. Песталоцці та ін. розглядали значення оцінки в організації школи й освіти загалом; зміст, функції та завдання оцінювання були предметом дослідження Ш. Амонашвілі, К. Делікатного, В. Онищука; принципи оцінювання та вимоги до його здійснення окреслили Ю. Бабанський, М. Дьяченко; сутність вербальної оцінки вивчали В. Крутецький, П. Підкасистий; зосереджували увагу на самоконтролі й самооцінці О. Леонт'єв, А. Ліпкіна та ін.; розробляли систему контролю та оцінювання навчальних досягнень молодших школярів Т. Байбара, Н. Бібік, М. Вашуленко, Н. Коваль, В. Мартиненко, К. Пономарьова, О. Прищепка, О. Савченко та ін.

Нині системою контролю за ефективністю традиційного шкільного навчання в більшості як загальноосвітніх, інклюзивних, так і спеціальних навчальних закладів залишається оцінка як основний показник навчальних досягнень учнів. Але цей засіб не завжди є достовірним і надійним критерієм оцінювання досягнень дітей, особливо тих, які мають ті чи інші особливі освітні потреби, оцінка динаміки розвитку яких має містити збирання відомостей про їх успіхи в навчанні, знання, уміння та навички, досвід емоційно-ціннісного ставлення до навколишньої дійсності, мотивації до навчання, результати спостережень педагогів тощо.

Тому саме розроблення критеріїв оцінювання навчальних досягнень дітей з особливими потребами на основі компетентнісного підходу мають встановити відповідність між вимогами до знань, умінь і навичок учнів, зоною найближчого розвитку та вмінням використовувати набуті знання в життєдіяльності [3, 5, 6].

Метою статті є розгляд питання щодо психологічної готовності учнів з порушеннями когнітивного розвитку до навчання в школі та основні критерії їх навчальних досягнень в умовах компетентнісного підходу.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та розкриття тематики були використані методи пошуку, аналізу, систематизації та узагальнення досліджуваного матеріалу.

Результати дослідження. Нині діти, що мають когнітивні порушення, складають одну з найчисельніших категорій, які активно залучені до інклюзивної форми навчання.

Значна кількість досліджень, які проведені в цьому напрямі, дають змогу окреслити основні критерії оцінювання навчальних досягнень, що містять:

- оцінювання в межах матеріалу, визначеного навчальними програмами для спеціальної школи, у якій учні здобувають цензову освіту;
- оцінювання особливостей психічного та фізичного розвитку дітей;
- оцінювання відповідних розвитку учнів якісних характеристик навчальних досягнень;
- позитивне оцінювання, тобто врахування рівня досягнень учня, а не його невдач.

У концепції НУШ визначено, що оцінювання навчальних досягнень має базуватися на оцінці компонентів навчальної діяльності: змістовому, операційно-організаційному, емоційно-мотиваційному [1, 2, 5].

Змістовий компонент передбачає знання про об'єкт вивчення (уявлення, поняття, явище тощо, у тому числі про правила, засоби перетворення об'єкта, про вимоги до результату; складові та послідовність виконання завдання як одиниці навчальної діяльності тощо). Змістовий компонент конкретизується відповідно до змісту вивчення кожного навчального предмета.

При оцінці цього компоненту підлягають аналізу такі характеристики знань учнів:

- повнота (від фрагментарного відтворення навчального матеріалу до відтворення матеріалу в повному обсязі);
- правильність (від не завжди точного до правильного відтворення навчального матеріалу);
- усвідомленість (від розуміння загалом, часткового переказу до вміння пояснити, виокремити головне та другорядне);
- застосування знань: адекватність; самостійність в умовах різного ступеня новизни (за зразком, аналогічні, відносно нові); надання допомоги.

Операційно-організаційний компонент містить дії, способи дій (уміння, навички), дії: предметні (відповідно до змісту основних навчальних предметів за програмою для спеціальної школи); розумові (порівнювати, абстрагувати, класифікувати, узагальнювати тощо) та загальнонавчальні (аналізувати, планувати, організовувати, контролювати процес і результати виконання завдання, діяльності загалом; уміння користуватися підручником та іншими доступними джерелами інформації).

Відповідно під час оцінювання аналізуються такі характеристики дій:

- правильність виконання завдань;
- швидкість виконання завдань (норми часу визначає вчитель);
- розуміння завдання;
- новизна умов завдання (за зразком, аналогічне, відносно нове);
- самостійність виконання (контроль, допомога: практична – спільне виконання дії з учителем, показ дії; вербальна – повторний інструктаж, аналіз, пояс-

нення завдання, запитання, підказка, вказівка; загальна – стимулювання, підтримка, схвалення, активізація уваги);

- усвідомленість способу виконання завдання (від переказу до пояснення);
- якість виконаної роботи;
- цілеспрямованість, поетапність виконання тощо.

Емоційно-мотиваційний компонент передбачає вивчення ставлення дитини до навчання. Тому при оцінюванні варто звертати увагу саме на:

- характер і силу (байдуже, недостатньо виразно позитивне, зацікавлене, виразно позитивне);
- дієвість (від споглядального (пасивного) до дієвого);
- сталість (від епізодичного до сталого).

Для побудови ефективної корекційно-педагогічної роботи для оцінювання розвитку дитини доцільно використовувати програму спостереження за її соціально-емоційним розвитком, мовленням, когнітивним й фізичним розвитком, виявом творчих здібностей тощо. Спостереження проводиться двічі на рік: восени та навесні. Результати такого спостереження заносять до таблиці, у якій зазначено критерії сформованості та використання навичок (зрідка, час від часу, часто, постійно). Матеріали спостереження можуть бути частиною підсумкового оцінювання розвитку дитини, можуть бути використані для написання характеристики та на засіданні психолого-педагогічного консилиуму під час перегляду індивідуальної програми розвитку (ІПР) [2, 3, 5].

Спостереження за соціально-емоційним розвитком дитини (соціальні та робочі навички) здійснюється за такими показниками:

- 1) повага до інших у шкільному середовищі (виявляє привітність і турботу до інших);
- 2) демонстрація самоконтролю (прагне уваги шляхом відповідної поведінки, пристосовується в результаті конструктивної критики, спілкується з іншими у відповідний час; усвідомлює, що чиясь поведінка впливає на реакцію інших, бере на себе відповідальність за особисті рішення та дії, позитивно реагує на критику чи вказівки, виявляє самостійність у набутті навичок самообслуговування);
- 3) демонстрація здорової Я-концепції (ставиться до навчальних видів діяльності з ентузіазмом та інтересом, виражає почуття гордості та задоволення за досягнення, позитивно реагує на схвалення чи підтримку, виявляє задоволення в результаті важкої роботи, співпрацює з іншими в групі, виявляє розуміння до інших);
- 4) продуктивні навички в роботі (активно залучається до навчальних видів діяльності, уміє використовувати допомогу і працювати самостійно, закінчує роботу у відведений час, легко переходить до нових ситуацій);
- 5) організаційні здібності (організовує робоче місце, знає розміщення матеріалів, уміє розділяти завдання на частини і виконувати поступово) [5,6].

Критеріями оцінювання *когнітивного розвитку* школяра виступають:

- 1) вирішення проблем та встановлення взаємозв'язків (ставить запитання з метою уточнення, приймає рішення стосовно використання підходів, матеріалів, засвоєних раніше, використовує доступні матеріали для моделювання проблеми,

може пояснити рішення, встановити логічні зв'язки, уміє систематизувати ознаки, планує діяльність);

2) знання чисел та нумерації (усно рахує до 10, 20, 30, 50, 100 і т. д., порівнює порядок та кількість предметів, відповідно оформлюючи словесно, лінійно презентує дні тижня, місяці, пори року, може віднайти й сортувати числа за їхніми властивостями: непарні-парні, кратні, одиниці площі);

3) здійснення операцій з цілими числами (визначає плоскі та об'ємні фігури в середовищі, використовує слова на позначення розташування та напрямку, використовує систему координат, створює геометричні шаблони);

4) здійснення операцій вимірювання (уміє визначити довжину, ширину, площу, периметр, уміє визначити час за годинником, розуміє взаємозв'язки між днями, тижнями, місяцями, орієнтується в собівартості монет і купюр, порівнює об'єм та вагу) [5, 6].

Складовими **розвитку мовлення** є усне мовлення, читання, письмо. Спостереження проводяться за такими показниками:

1) використання усних комунікативних навичок (привносить свої ідеї в групову роботу, висловлює свої потреби, використовує особистий досвід у розповідях, послідовно переказує події, ставить доречні запитання, дає адекватні відповіді, цікавиться ідеями інших);

2) володіння структурою усного мовлення (правильно використовує граматичні категорії, має достатній словниковий запас, використовує описове мовлення);

3) сформованість аудіальних навичок (розуміє прості та складні інструкції, зосереджує увагу на темі, яка обговорюється, виявляє прийнятну поведінку під час групової дискусії, уникає перебивання чи відволікання того, хто розповідає) [5, 6].

Показники, за якими здійснюється спостереження за **читанням**:

1) виявляє задоволення від читання книжок; читає впродовж тривалого часу, виявляючи при цьому самостійність під час читання; вибирає матеріали для читання відповідно до рівня розвитку читацьких навичок; вибирає матеріали для читання в багатьох жанрах (фантастика, поезія, бібліографія тощо); читає матеріали з метою отримання інформації);

2) збагачує словниковий запас; робить точні передбачення стосовно контексту під час читання; використовує знайомі склади або короткі слова для розшифрування великих слів; перечитує, щоб краще зрозуміти контекст; перечитує та самостійно виправляє помилки читання, коли губить думку прочитаного; використовує інформацію контексту);

3) розуміння прочитаного (переказує оповідання в правильній послідовності; визначає основні ідеї вибраного; запам'ятовує деталі; порівнює та протиставляє головних героїв, події, місця подій; узагальнює інформацію і визначає тематику; не обмежується літературною інтерпретацією; робить припущення щодо прихованого змісту);

4) читання вголос (читає вільно, виразно; читає кожне слово; читає досить великими частинами; часто зупиняється; часто замінює слова; використовує розділові знаки в усному читанні) [5, 6].

Показники, за якими здійснюється спостереження за **письмом** дитини:

- 1) сформованість навичок письма (виявлення інтересу до письма, використання відповідного способу тримання ручки при письмі, акуратність письма);
- 2) культура письма (виявляє інтерес до письма; ініціює письмо з певною метою; пише, використовуючи різноманітні форми: оповідання, листи, навчальні щоденники, звіти, вірші; виявляє читацький інтерес у написанні народних казок, сімейних оповідань, спогадів, казок про тварин тощо; ділиться написаним з ровесниками);
- 3) навички написання твору (компоує початок, середину, кінець твору; послідовно поєднує думки в речення; чітко висловлює думки з відповідними деталями);
- 4) перевірка та редагування написаного (враховує рекомендації ровесників та вчителів при перевірці і редагуванні написаного; перевіряє написане власноруч (замінює слова, викреслює, додає інформацію на рівні слів, речень, епізодів, щоб удосконалити перший варіант); редагує написане власноруч для перевірки правопису, написання великих літер, правильності розділових знаків, граматики тощо) [5, 6].

У спостереженні за **фізичним розвитком** школяра суттєву увагу приділяють загальній моториці, зокрема:

- 1) фізичній витривалості та загальному фізичному стану (упродовж дня під час роботи в класі підтримує фізичну активність; виконує вправи, які передбачають балансування, швидкість, силу, гнучкість та м'язову витривалість; підтримує аеробічну діяльність в іграх; під час вільного вибору бере участь у видах діяльності, які спрямовані на розвиток загального фізичного стану та на фізичну витривалість);
- 2) участі в іграх та різних видах спорту (виявляє рухові, нерухові навички; в іграх і спорті виявляє відповідну швидкість, балансування і координацію; усвідомлює розміщення свого тіла в просторі; виявляє знання «ліворуч», «праворуч» у просторі);
- 3) участі в ритмічних і танцювальних видах діяльності (виконує рухи відповідно до темпу чи ритму музики; слідує за вказівками, щоб рухатися в усіх напрямках; виконує нескладні народні, творчі та соціальні танці; охоче виконує ритмічні й танцювальні види діяльності);
- 4) участі в гімнастичних та акробатичних вправах (виконує різноманітні вправи на маті; рухається вперед і назад на низькій колоді для балансування; наслідує характер пересування тварин та інші прості рухи; виконує нескладні гімнастичні, акробатичні вправи) [5, 6].

Таким чином, проведення комплексного спостереження дає змогу зробити правильний прогноз щодо подальшого розвитку дитини та сформувані психолого-педагогічну характеристику, що допоможе ефективно оцінювати навчальні досягнення та розвиток дитини.

Наведемо приклад.

Вимоги щодо складання психолого-педагогічної характеристики дитини з когнітивними порушеннями
1. Загальні відомості про учня (ученицю).
Прізвище, ім'я, по батькові. Дата народження. Рік вступу до школи. У яких класах, за яким типом програми і скільки навчався (-лась).

2. Фізичний стан.

Відповідність фізичного розвитку дитини віковій нормі. Відхилення у фізичному розвитку. Стан моторики. Координація рухів. Стан аналізаторів. Наявність хронічних захворювань. Утомлюваність.

3. Особливості пізнавальної діяльності.

Увага. Швидкість, обсяг уваги, її стійкість, особливості переключення. Неуважність та її причини. *Сприймання.* Швидкість, обсяг, точність, осмисленість. Сприймання форми, величини, кольору, часу, простору.

Пам'ять. Швидкість, повнота, міцність запам'ятовування цифрового, наочного, словесного матеріалу. Збереження (міцність), впізнавання відомого в повному обсязі. Особливості довільного, мимовільного запам'ятовування. Осмисленість, точність, повнота відтворення. Використання прийомів запам'ятовування, рівень розвитку логічної пам'яті. Індивідуальні особливості пам'яті.

Особливості мовлення.

Імпресивне мовлення: розуміння дитиною зверненого до неї мовлення.

Експресивне мовлення: словник, граматична будова, темп, виразність, завершеність.

Діалогічна ініціативність: уміння підтримувати тему розмови, ставити запитання, оформлювати відповіді.

Писемне мовлення: вміння висловити думку, правильно використовувати слова, будувати речення. Труднощі під час виконання письмових завдань: списування, письмо під диктовку, самостійні роботи. Співвідношення розвитку усного і писемного мовлення. Розлади мовлення.

Мислення. Темп мисленнєвої діяльності, активність чи пасивність, послідовність суджень, доказовість, критичність. Уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Труднощі у виконанні мисленнєвих операцій (аналізу, синтезу, порівняння, абстракції, узагальнення, класифікації). Уміння робити висновки, узагальнення. Особливості засвоєння понять учнями (диференційованість, уподібнюваність, уміння виділяти суттєві ознаки та пояснювати їх). Переважно розвинений вид мисленнєвої діяльності: наочно-дійовий, наочно-образний, словесно-логічний.

Особливості аналізу і синтезу, узагальнення та абстрагування. Рівень розвитку наочно-образного і логічного мислення. Уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Розуміння основного в літературному тексті. Здатність самостійно робити висновки.

4. Емоційно-вольова сфера.

Глибина та стійкість почуттів. Переважаючий настрій. Ступінь емоційного збудження. Наявність афекту. Особливості волі. Наявність товариських і родинних почуттів.

5. Загальнонавчальні вміння та навички.

Уміння слухати, виконувати словесні завдання, працювати з наочними посібниками, підручниками, зошитом. Уміння планувати свою діяльність, працювати за планом. Навички самоконтролю. Особливості та труднощі засвоєння нового матеріалу, використання засвоєних знань. Самостійність у застосуванні знань. Уміння добрати власні приклади, пояснювати свої дії. Наявність та особливості переносу знань і навичок в нову (відносно нову) ситуацію.

6. Особливості засвоєння окремих навчальних предметів.

Ставлення до навчальної діяльності, її мотиви. Старанність. Ставлення до оцінки, схвалення, покарання. Ставлення до уроків праці та трудової діяльності. Рівень засвоєння програмового матеріалу (математика, мова, читання).

7. Особистість учня.

Спрямованість особистості. Характер інтересів. Самооцінка. Дотримання правил поведінки в школі, у сім'ї. Особливості навчальної діяльності.

Самостійність поведінки. Взаємовідносини з підлітками та з дорослими.

Дисциплінованість. Поведінка на уроці, перерві. Найбільш властивий стан: збудливий, гальмівний.

Риси характеру. Працьовитість, щирість, грубість, упертість, агресивність, егоїзм, замкнутість, стриманість тощо.

8. Особливі здібності учня. Малює, співає, грає на музичних інструментах тощо.

Психолого-педагогічна характеристика учня 2 класу Сергія П.

Сергій П. народився 5 червня 2006 року. До загальноосвітньої школи вступив у 2015 році (інтегрований клас), де навчається за програмою спеціальної школи.

Фізичний розвиток не відповідає віку. В учня порушена постава та спостерігається вроджена вада ходи. Порушена як загальна, так і дрібна моторика. Наявна дискоординація рухів. Порушене зорове сприймання (далекозорість), хлопчик носить окуляри.

Увага на уроках нестійка. Сергійко може зосередити свою увагу лише на 10 хвилин, але легко переключається з одного виду діяльності на інший.

Сприймання характеризується фрагментарністю, обмеженістю обсягу та уповільненістю.

Читаючи, слухаючи розповідь, він сприймає окремі фрагменти, які його найбільше вражають, хвилюють, які йому зрозумілі. Переважає мимовільне запам'ятовування.

Сергійко повільно запам'ятовує поетичні твори. Кількість матеріалу, який він запам'ятовує довільно, майже не відрізняється від тієї кількості, яка в нього зберігається внаслідок мимовільного запам'ятовування. Переважає емоційна та образна пам'ять.

Учень розуміє звернене мовлення. Мовлення характеризується бідністю словникового запасу, спостерігається розрив між активним і пасивним словником. Як свідчать спостереження, Сергійко має значний запас слів, але вживати їх в активному мовленні бажання не виявляє. Він може підтримувати бесіду, висловити свою думку. Через порушення зору йому важко списувати, тому легше виконувати письмо під диктовку.

Темп мисленнєвої діяльності відрізняється повільністю, учень пасивний, під час висловлення своєї думки спостерігається непослідовність суджень. Часто на уроці йому важко встановити причинно-наслідкові зв'язки. Розумова діяльність характеризується тим, що під час сприймання інформації Сергійко не визначає головного. Він може зробити прості узагальнення і порівняння, але зробити висновок йому досить складно.

У хлопчика переважає позитивний настрій. Загалом він урівноважений, у нього є друзі, він уміє встановлювати товариські взаємини.

У родині взаємовідносини недобррозичливі. Часто виникають сварки через вживання алкоголю батьком. Матеріально родина забезпечена.

Загальнонавчальні вміння та навички: Сергійко вміє слухати інструкції, виконувати словесні завдання, працювати з наочними посібниками, підручниками та зошитом. Уміння планувати свою діяльність ускладнене. Навички самоконтролю розвинені на середньому рівні. Особливості та труднощі засвоєння нового матеріалу полягають у тому, що хлопчик швидко забуває прочитане. Самостійність у застосуванні знань спостерігається частково. Уміння підібрати власні приклади, пояснювати свої дії сформоване на середньому рівні. Може частково переносити знання та навички у відносно нову ситуацію.

Математика. Стійкого інтересу до знань учень не виявляє. Якщо не розуміє навчальний матеріал, запитань не задає. Виявляє активність під час розв'язування прикладів, проте важко дається розв'язування задач, що свідчить про недостатність логічного мислення.

Читання. Читає посплоху, робить багать помилок, на запитання за прочитаним відповісти не може (неусвідомленість читання).

Українська мова. Більшість помилок робить через неуважність: дописує та пропускає букви, під час письма спостерігається заміна одних букв іншими (б-п, д-т, з-ц). Допускає помилки під час списування.

У позакласній діяльності учень ухиляється від виконання доручень. Виконує лише ті, що не потребують великого напруження, неохоче бере участь у класних виховних заходах.

На уроках хлопчик не завжди дисциплінований. Часто розмовляє з товаришами, на зауваження реагує не завжди. Траплялися випадки, коли учень проявляв грубість та нестриманість стосовно інших учнів класу та вчителів.

Самооцінка в хлопчика завищена, тому іноді трапляються конфлікти.

Сергійко любить малювати, особливо пейзажі та малюнки на спортивну тематику. Його роботи постійно експонують на шкільних і районних виставках. Захоплюється грою у футбол.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що питання оцінювання навчальних досягнень дітей із когнітивними порушеннями не повністю вирішені і залишаються в центрі уваги науковців і практиків.

На нашу думку, оцінювання навчальних досягнень учнів з когнітивними порушеннями в інклюзивному класі має забезпечувати пропедевтичне засвоєння знань, опанування предметних умінь з навчальних предметів, передбачати розвиток особистості дитини та створювати умови для успішного використання отриманих знань і умінь у життєдіяльності дитини [2, 4, 5].

У цьому контексті оцінювання навчальних досягнень учнів з когнітивними порушеннями має враховувати:

- особливості пізнавальної діяльності таких дітей;
- корекційно-розвивальну роботу з дитиною;
- розвиток соціальної компетентності учнів у навчальній діяльності;
- формування адекватної самооцінки;
- мовленнєву діяльність дитини;
- професійну спрямованість тощо.

Таким чином, оцінювання навчальних досягнень дітей з когнітивними порушеннями має враховувати комплекс показників, які дають змогу отримати цілісне, якісне та кількісне уявлення про стан навчальних досягнень дитини, динаміку її змін упродовж конкретного періоду навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція «Нової української школи» (2016). [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.01.2016 р. № 988-р. Міністерство освіти і науки України : [сайт]. Текст. дані. Київ. Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>.
2. Концепція розвитку інклюзивної освіти (2017). [Електронний ресурс] : наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 № 912 // Міністерство освіти і науки України: [сайт]. Текст. дані. Київ. Режим доступу : http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189.
3. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. (2017). К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 206.
4. Про навчальні плани та організацію навчально-виховного процесу для учнів з особливими освітніми потребами загальноосвітніх навчальних закладів у 2017/2018 навчальному році (2017). [Електронний ресурс] : лист Міністерства освіти і науки України від 14.06.2017 № 1/9-325 // Міністерство освіти і науки України : [сайт]. Текст. дані. Київ. Режим доступу : <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2017-06-14/7579/metodlistdopochatku2017.2018navchroku.pdf>.
5. Бабяк О. О., Баташева Н. І., Душка А. Л., Недозим І. В., Орлов О. В., Прохоренко Л. І. (2019). Стандартизація навчання школярів з порушеннями когнітивного розвитку / за ред. В. В. Засенка, Л. І. Прохоренка. Київ : Наша друкарня. 332.
6. Loreman T., Deppeler J., Harvey D. Inclusive Education. A practical guide to supporting diversity in the classroom. Routledge Falmer, London and New York, 2005.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2016). *Kontseptsiiia «Novoi ukrainskoi shkoly»* [Concept of «New Ukrainian School»] (Decree No. 988, January 14). Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>. [in Ukrainian]
2. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2010). *Kontseptsiiia rozvytku inkliuzyvnoi osvity* [Concept of development of inclusive education] (Decree No. 912, October 1). Retrieved from http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189. [in Ukrainian]
3. Bibik, N. M. (Ed.). (2017). *Nova ukrainska shkola: poradnyk dlia vchytelia* [New Ukrainian School: Teacher Advisor]. Kyiv: «Vydavnychyi dim «Pleiady».[in Ukrainian]

4. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2017). *Pro navchalni plany ta orhanizatsiiu navchalno-vykhovnoho protsesu dlia uchniv z osoblyvymy osvitimy potrebamy zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv u& 2017/2018 navchalnomu rotsi* [About curricula and organization of educational process for students with special educational needs of general educational institutions in the 2017/2018 academic year] (Decree No. 1/9-325, June 14). Retrieved from <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2017-06-14/7579/metodlistdopochatku2017.2018navchroku.pdf>. [in Ukrainian]

5. Zasenko, V. V. & Prokhorenko, L. I. (Eds.). (2019). *Standartyzatsiia navchannia shkoliariv z porushenniamy kohnityvnoho rozvytku : navchalno-metodychnyi posibnyk* [Standardization of learning for students with cognitive impairment: a teaching manual] O. O. Babiak, N. I. Batasheva, A. L. Dushka, I. V. Nedozyim, O. V. Orlov, L. I. Prokhorenko. Kyiv : Nasha drukarnia. [in Ukrainian]

6. Loreman, T. & Deppeler, J. & Harvey, D. *Inclusive Education. A practical guide to supporting diversity in the classroom*. Routledge Falmer, London and New York, 2005.